

متن پرسش

سلام و ادب: امام خمینی در کتاب آداب نماز بسیار زیاد از جملات کتاب مصباح الشریعه به عنوان روایت و با قال صادق استفاده می‌کنند. اما در کتاب مکاسب محرمه و در نامه‌ای در جلد ۱۸ صحیفه این کتاب روایت نمی‌دانند. آیا این موضوع اعتبار و وزانت مباحث کتاب آداب نماز را کم نمی‌کند؟

تفصیل سوال اینکه: امام در مقاله اول آداب الصلوة از مصباح الشریعه جملاتی رو نقل کردن (نوشته شده در سال ۱۳۲۱) ولی در حدود سال ۱۳۳۹ در جلد اول مکاسب محرمه نوشتن: و أمّا روایة «مصباح الشریعة» الدالّة علی التفصیل بین وصول الغیبة إلی صاحبها وعدمه، فلا تصلح للاستناد إلیها؛ لعدم ثبوت کونها روایة فضلاً عن اعتبارها، بل لا یبعد أن یکون کتابه من استنباط بعض أهل العلم و الحال و من إنشائه. چهار تا احتمال میشه در نظر گرفت برای رفع این تضاد! اول اینکه بگیم با توجه به اینکه امام در چهل حدیث و سر الصلوة هم جملاتی نقل کردن از مصباح الشریعه، روش سنجش اخبار در مباحث عرفانی متفاوت با مباحث فقهی هست و اسون تر گرفته میشه. و باید روش شناسیش رو تبیین کنیم که چه تفاوتی داره. ولی این احتمال ضعیفه، چون امام تصریح داره مصباح الشریعه روایت نیست اصلاً. امام در سال ۶۳ هم یک نامه در مباحث اخلاقی عرفانی برای عروسشون می‌نویسن داخلش هست که: «مصباح الشریعه» گویی از عارفی است که به نام حضرت صادق- علیه السلام- به طور روایت نوشته است. احتمال دوم اینکه بگیم امام اول قبول داشته مصباح الشریعه رو و بعد نظرش عوض شده از ۱۳۲۱ به بعد عوض شده نظر و حتی چهل حدیث هم مال قبلش هست ۱۳۱۷. ولی بازم ضعیف هست این احتمال چون در همون نامه که بالا گفتم سال ۶۳ یک جمله از مصباح الشریعه میاره. سال ۵۸ هم همون اول سوره‌ی حمد عبارت «العبودیة جوهرة کنه ها الربوبیة» رو امام بیان میکنن. احتمال سوم اینکه بگیم امام خمینی از اول هم روایت نمیدونسته و همیشه به عنوان جمله‌ای از مصباح الشریعه نقل کرده و نه به عنوان روایت. و آقای شبیری در جلد ۳ اون کتاب جرعه‌ای از دریا میگن امام خمینی جمله‌ی «العبودیة جوهرة کنه ها الربوبیة» رو نقل می‌کرد ولی اون رو به کسی منسوب نمی‌کرد. این احتمال آخر بنظر قوی‌تر و منطقی‌تر باشه و کار مرسومیه هم هست گویا بین علما. علامه طهرانی هم به عنوان یک اهل عرفان در جلد اول کتاب نور ملکوت قران دیدم این جمله رو که میارن به عنوان روایت نمیارن. به عنوان یک جمله علمی عرفانی میارن. همچنین آقای جوادی هم در کتاب جامعه در قران این جمله رو نقل میکنن ولی نه به عنوان روایت. آیت‌الله مصباح هم در کتاب شکوه نجوا این جمله رو آورده و فرموده هر چند سند صحیحی نداره، منتها مضمون این جمله صحیح هست. آقای وکیلی در سلسله جلسات شرح کتاب آداب الصلوة اشاره‌ای میکنن به موافقین و مخالفین

مصباح الشریعه و میگن اهل معرفت این جمله رو پذیرفتن که درسته و وارد شرحش میشن. استاد عابدینی هم در جلسه ۶۷ تدریس کتاب الشموس المضيئة آقای سعادت‌پرور که در مورد روایات مهدویت هست این جمله رو میارن ولی نه بعنوان روایت. در جلسه‌ای از تدریس المیزانشون هم میارن این جمله رو و میگن فقط منسوب به امام صادق هست و شرحش میدن. احتمال چهارم هم اینکه شاید بشه جمع بین احتمال دوم و سوم کرد و گفت نظرشون عوض شده و ازون به بعد به عنوان روایت نقل نمی‌کردن. قرینه هم دارم براش چون در اداب نماز عبارت «العبودية جوهرة كنهها الربوبية» رو با قال صادق (ع) بیان کردن ولی ۳۷ سال بعد در تفسیر سوره حمد بدون قال صادق (ع) بیان کردن.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: به نظر می‌آید می‌توان به سخن بعضی از اساتید در رابطه با نگاه حضرت امام به این نوع متون حتی به «مناجات شعبانیه» نظر کرد که حضرت امام نظر به محتوای سخن دارند که چه اندازه می‌تواند آن سخن منسوب به اولیای الهی باشد، خارج از آن که آیا سلسله سندی برای آن باشد یا نباشد. موفق باشید